

Asia: VN/24520/2023

Uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

2. Pidätkö hallituksen esitysluonnoksen 3 luvussa kerrottuja tavoitteita kannatettavina?

kyllä

Voit halutessasi esittää huomioita:

-

3. Päästäänkö esitetyillä muutosehdotuksilla esityksen tavoitteisiin?

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita:

Ikääntyvien kohdalla tulee ottaa huomioon, että esim. syntymävammainen tai nuorena vammautunut henkilö saattaa käydä töissä vielä eläkeiässä. Tämä tulee mahdollistaa myös uuden VPL soveltamisessa.

Kela on huomionnut jo positiivisesti tämän työssäkäynnin maksamalla yli 65-vuotiaalle vammaistukea, mikäli tämä henkilö on oikeutettu siihen ja

hän ei ole vanhuuseläkkeellä. Työssäkäynti saattaa edelleen edellyttää liikkumisen tukea ja

henkilökohtaista apua. Näin etenkin silloin, kun tarve on ollut olemassa jo ennen 65 vuoden ikää. Eläkkeellä työssä käyminen on jopa nykyisen

hallituksen suositus ja tulee olla mahdollista myös vammaiselle henkilölle.

Uuden VPL:n soveltamisohjeen mukaan liikkumisen tuen matkamäärät ovat liian

vähäiset. Mikäli ikääntyvä vammainen henkilö siirretään SHL mukaisiin liikkumisen tuen palveluihin hänen yhdenvertainen osallistumisensa esimerkiksi luottamus- ja vapaaehtoistoimintaan sekä harrastuksiin vaikeutuu huomattavasti. Sosiaalinen toiminta loppuu käytännössä, koska tällöin matkat eivät riitä edes välttämättömään asiointiin ja sosiaaliseen kanssa käymiseen. Tällä on laaja-alaisia terveydellisiä vaikutuksia. Nämä vaikutukset saattavat aiheuttaa merkittäviä kustannuksia yhteiskunnalle myöhemmin.

4. Ovatko ensisijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen ensisijaisuutta korostavat säännökset mielestänne kannatettavia? (Vammaispalvelulain 2 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Kuka kuuntelee köyhää? -verkoston mielestä näyttää siltä, että lakiehdotuksen riskinä on, että kaikki vammaiset henkilöt eivät saa apua oikea-aikaisesti ja oikealla tavalla. Vammaispalvelut ovat vammaisille ihmisille elämänmittaisia välttämättömiä palveluja, joiden tarve ei katoa tai muutu ikääntymisen myötä.

Vammaisella henkilöllä on oikeus yhteiskuntaan osallistumiseen, toimijuuteen ja työllisyyteen. VPL:n toissijaisuus voi vaikeuttaa vammaisen oikeuksien toteutumista.

5. Onko elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeavaa tarvetta koskeva säännösehdotus mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §)

kyllä

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

On tärkeää, että vammaisen mahdollisuuksia toimia verrataan aina samanikäiseen, samassa elämäntilanteessa olevaan henkilöön palveluja myönnettäessä ja valittaessa. Tämä on erittäin tärkeää silloin kun henkilö on elämässään siirtymävaiheessa, esimerkiksi opiskelusta työelämään tai työelämästä eläkkeelle.

6. Onko asiakkaan edun ja maksuttomuuden suhdetta koskeva tarkennus mielestänne kannatettava? (Sosiaalihuoltolain 4 §)

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Sosiaalihuoltohuoltolain määräaikaisuus ja määrärahasidonnaisuus lisää riskiä väliinpuotoamiselle. Kuka kuuntelee köyhää? -verkostossa on havaittu, että esimerkiksi lastensuojelun raskaat palvelut tulevat kalliiksi yhteiskunnalle, jos oikea-aikaista apua ei saa. Vammaispalvelulain suoja säännös on erinomainen turvatessaan vammaisen henkilön asemaa tilanteessa, jossa hänen palvelunsa voitaisiin järjestää ensisijaisen lainsäädännön perusteella, mutta maksun periminen estäisi sen tai vaikeuttaisi sitä oleellisesti. Vammaisen ihmisen maksukyky tulee arvioida aina palvelusuunnitelmaa tehtäessä ja samalla tulee tehdä myös päätös maksuhuojennuksista tai maksujen perimättä jättämisestä sekä korjata sitä tarvittaessa myöhemmin. (Asiakasmaksulaki 11 §)

Vammaiselle henkilölle annettavat palvelut tulee määräytyä todellisen palveluntarpeen mukaan.

7. Onko asiakasmaksulain säännöksiä täydentävä niin sanottu suojasäännös mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §:n 4 ja 5 momentti)

kyllä

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Suojasäännös on erittäin kannatettava. On tärkeää myös pohtia suojasäännön suojaavuuden riittävyttä.

Vammaisilla ihmisillä palvelujen tarve on elinikäinen. Yhdenvertaisuus suhteessa vammattomiin ei toteudu,

jos vamman vuoksi henkilö joutuu jatkuvasti maksamaan tarvitsemistaan välttämättömistä palveluista.

Tulevaisuudessa on kasvava riski, että vammaisen henkilö joutuu eri asemaan vammattoman henkilön

kanssa. Vammaton henkilö ei joudu maksamaan esimerkiksi kylässä käymisestä tai harrastuksiin osallistumisesta samalla tavalla kuin vammaisen henkilö, jos henkilökohtainen avustaja vaihtuu kodinhoitajaksi. Työssä käyvän vammaisen ihmisen tulot voivat mennä lähes kokonaan palveluiden

ostamiseen työssä käynnin, yhteiskunnallisen osallistumisen ja sosiaalisen elämän mahdollistamiseksi.

Takuueläkeläinen tai muu pienituloisen voi joutua jättämään tarvitsemansa palvelut kokonaan ostamatta. Nytkin on paljon vähävaraisia, joilla ainoat velat johtuvat asiakasmaksuista. Kodinhoidon maksuihin tulisi palauttaa nollaluokka.

8. Voit halutessasi esittää muita huomioita esityksestä:

Hyvinvointialue vaikuttaa palvelun arviointiin ja hyvinvointialueilla linjaukset ovat erilaisia. Lain toteutumisen valvonta on liikaa vammaisten ihmisten itsensä varassa. Vammaisen henkilön tai hänen

läheisensä tulee hallita entistä enemmän lainsäädäntöä saadakseen itselleen sopivia ja tarpeellisia palveluja. Vammaispalveluiden soveltamisessa tulisi varmistaa vammaisten henkilöiden tosiasiallisen oikeusturvan toteutuminen. Vammaisasiamiesten riippumattonta asemaa ja resursseja tulisi vahvistaa.

YK:n vammaissopimuksen tarkoituksena on edistää, suojella ja taata kaikille vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden synnynnäisen arvon kunnioittamista.

Henkilökohtaisen avun muuttaminen kotipalveluun ei tuo itsenäisyyttä vammaiselle henkilölle vaan päinvastoin. Ja osalla ei ole varaa ostaa siivousta, ruokapalveluja ja kodinhoitoa. Vammaisen ihmisen

elämä muuttuu erilaisten palveluiden päivystämiseksi kotona. Se saattaa jopa estää työssä käynnin, opiskelun tai yhteiskunnallisen osallistuminen. Sosiaalihuoltolain mukaan liikkumisen tukipalveluita myönnetään vähemmän kuin VPL:n mukaan. Jos asiointi ja vapaa-ajanmatkat tulee sosiaalihuoltolain puolelta tarkoittaa se sitä, että vammaisen henkilö jää entistä pahemmin kotinsa vangiksi eikä pysty edes juoksevia asioita hoitamaan.

Paasivirta Tuula

Kuka Kuuntelee köyhää? -verkosto - Kuka Kuuntelee köyhää? -verkosto on perustettu 2008 ja siinä toimii vapaaehtoisia asiantuntijoita ja kokemusasiantuntijoita eri organisaatioista ja yksityishenkilöinä